

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. IV. Opus satisfactorium debet esse opus honestum ac liberum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

CONCLUSIO IV.

Opus satisfactorium debet esse opus honestum ac liberum.

DE prima parte non est ratio dubitandi, intellecta (sicut intelligi debet) de satisfactione condigna ex opere operantis, & opere honesto saltem ex objecto. Patet ex dictis: nam eodem modo loquitur Trid. de opere satisfactorio, & merito. Et dicit utrumque ex Christo vim habere, à Christo offerri Patri, & per Christum acceptari à Patre, sess. 14. cap. 8. Et can. 14. definit, satisfactiones, quibus poenitentes per Christum Jesum peccata redimunt, esse cultus Dei. Jam autem opus malum vel indifferens liquet profectò, non esse cultum Dei, neque à Christo offerri Patri, neque per Christum acceptari à Patre, neque ex Christo vim habere. Putas, quia Deus Pater poterit acceptare & condignè placari per opera, quæ ipsi displicent, aut saltem non placent?

Noli putare, quia scriptum est: *Odio sunt Deo impius, & impietas eius*, Sap. 14. v. 9. Et quamvis actus indifferens (si dari possit, de quo Aliqui dubitant) odio non sit Deo, & ideo ipsum non puniat, nec pro eo exigat satisfactionem; equidem non placere sive ad meritum, sive ad satisfactionem de condigno, probatur: quia opus meritorium debet fieri in obsequium alterius, à quo expectatur retributio: similiter opus satisfactorium in obsequium ejus, à quo expectatur remissio pœnæ: Hoc ipso autem, quo opus aliquod fit in obsequium Dei, jam bonum est, quòd aliàs foret indifferens. Itaque non minùs inconveniens est, Deum remittere pœnam propter opus inhonestum, vel saltem non honestum, quàm propter tale opus retribuere aliquod aliud premium.

Ex quo inferunt Aliqui; opus satisfactorium debere esse honestum honestate aliqua supernaturali, non intrinsicè, sed extrinsicè, id est; imperari debere ab aliqua virtute supernaturali; eo modo, quo id requiritur ad opus meritorium: nam (inquiunt) satisfactio nostra ex opere operantis de condigno, est per modum cujusdam meriti, quia non est per exactam pœnæ inflictionem, sed per quandam recompensationem proportionatam secundùm moralem valorem & existimationem. Ita Suarez disp. 37. sect. 3. n. 3.

Si objicias: Ad meritum condignum rei temporalis non requiritur ulla supernaturalitas. Respondet I. probabile esse, nullum meritum de condigno, cujuscumque præmii sit, posse ex omni parte esse naturale. Respondet II.

50. Concluc loquitur de satisfactio- ne condigna ex opere operantis & honestate objectiva. Conc. Trid.

Opus indifferens non placet Deo, Sap. 14.

51. An opus satisfactorium debet saltem imperari ab aliqua virtute supernaturali.

Affirmat Suarez.

Et ad objectionem respondet.

Q99993 det II.

non petit miraculum, sed illud quod non raro à Deo præstatur, aut saltem natum est præstari, quamvis etiam frequenter, & fortè frequentius, contrarium accidat.

Ex quo festinè cognoscitur, neque per orationes fidelium in hac vita, neque per orationes SS. qui cum Christo regnant in cælo, brevi Purgatorium evacuandum fore; hæc namque profunt animabus juxta modum divinæ providentiæ, sic impetrando aliquam pœnarum relaxationem, ut suus quoque locus relinquatur justitiæ; sic impetrando liberationem aliquam animarum, ut aliæ novissimum quadrantem reddere debeant. Itaque preces eorum subordinatæ sunt divinæ providentiæ, adeoque contra voluntatem Dei absolutam non orant, sed saltem sub tacita quadam conditione: Si Deus ita disposuerit. Et quamvis aliter orarent, indubiè nihil impetrarent.

Itaque (ut concludam hunc discursum) non video ullam repugnantiam in eo, quòd homo justus vel sibi vel alteri; vivo vel defuncto, possit impetrare remissionem pœnarum temporalium sive hujus, sive alterius sæculi estò aliunde possit Deo satisfieri ad æqualitatem sive ex opere operantis, sive ex opere operato. Quid de facto fiat, satis incertum est quantum ad pœnas Purgatorii: nam de pœna extraordinaria & quasi accidentali; quæ Deus specialiter voluit punire peccatum in hac vita, sicuti pro hac homo justus non potest satisfacere de condigno, immò neque aliquid facere, quo infallibiliter talis pœnæ remissionem consequatur; ita satis certum est, ejus remissionem fallibiliter impetrare posse, seu mereri de congruo per orationes.

Quin probabile existimo, eadem viâ obtinere posse remissionem pœnarum Purgatorii, cum etiam ab homine non raro petatur & obtineatur remissio pœnarum, sine oblatione satisfactionis condignæ, est talis absolutè possit exhiberi: quidni igitur & à Deo, utique munificentissimo, quantumvis condigna satisfactio sit possibilis? Interim placeat consilium meum, ut quisque studeat satisfacere Deo ad æqualitatem, sive ex opere operantis, aut certè ex opere operato: neque enim securior ulla via in Ecclesia Dei umquam existimata fuit, ad amovendam imminentem à Domino pœnam, quàm ut hæc poenitentia opera, puta jejunia, elemosynas, orationes & alia pia spiritus vitæ exercitia, homines cum vero animi dolore frequentent. Pia (inquam) nam, ut communiter docent Theologi:

...ntum: nam in primis supra assignavimus cumque perierit in oratione. Deinde Conclusio esse meritum congruum, & ideo fallibile & incertum. Quoniam: quia sine miraculo: qui autem remissionem pœnarum, non

49. Interim est an pœna Purgatorii remittatur aliquo modo equivalenter

probabile est quòd aliquando sit remissio tantum

Respondet
2.

det II. remissionem pœnæ, licet sit præmium temporale, ut distinguitur ab æterno (pœna enim, quæ remittitur, est temporalis) tamen non esse præmium temporale, ut opponitur spirituali: nam diminutio pœnæ Purgatorii magnum spirituale bonum est, & ad ordinem supernaturalem spectans, cum inde acceleretur æterna Dei visio.

32.
Secunda responsio im-
pugnatur.

Sed contrà: Ea visio non sequitur propriè ex cessatione pœnæ, sed planè per accidens; per se autem sequitur ex meritis antiquis & gratia habituali. Undè si hæc non fuissent in homine, etiamsi satisfaceret pro ea pœna debita (uti possemus satisfacere in pura natura) non tamen sequeretur tunc visio beata: bene autem potest aliquid naturale promereri eo sensu anticipationem gloriæ per accidens, aut aufere-
do impedimentum.

Pono hominem stultum à nativitate baptizatum, incapacem planè naturaliter imposserum rationis; hic quò citiùs moritur, eò citiùs videt Deum, & mors in illo est eodem planè modo anticipatio beatitudinis, sicut in anima Purgatorii, satisfactio pro pœna est anticipatio gloriæ, utrobique scilicet per accidens. At quis quæso, dicit, occidere illum stultum tribus diebus antequam alioquin erat moriturus, esse aliquid supernaturale, & non esse vires naturales in nobis ad eum occidendum; aut ex hoc capite non posse nos per actum naturalem promereri à Deo, ut ei anticipet mortem, ad hoc ut à molestia, quam propter illum patimur, liberemur, etiamsi securura sit inde salus ratione gratiæ, quam habebat? Ita Arriaga hic disp. 20. n. 19.

33.
Arriaga existimat im-
probabile, negare actum
naturalem meriti de con-
digno.

Et n. 17. existimat planè improbable, negare actum naturali bono omnem omninò capacitatem aliquid merendi de condigno. Quis enim (inquit) dicit, in statu putæ naturæ hominem naturaliter amantem Deum, & alios bonos actus naturales morales exercentem, non habiturum condignitatem cum illo præmio, v. g. cum sanitate, cum dilatione mortis, cum pluvia obtinenda &c? Profectò hanc condignitatem Multi ponunt de facto in talibus actibus, à gratia dignificatis, cum visione æterna: quod licet aliunde ex Conciliis & PP. rejici possit; ut tamen id non habeat locum respectu præmiorum tam levium, qualia sunt multa temporalia, non video quâ probabilitate id asseratur. Hucusque præfatus Auctor

34.
Nihilominus subscrit-
bit sententiam
Suarii.

Qui propterea n. 21. existimat satis probabile esse, actum honestum naturalem hominibus justis valere de condigno pro ea satisfactione, quamvis probabiliorum dicat sententiam Suarii: Nam (inquit) quidquid sit de naturalitate earum pœnarum, seu de naturalitate carentiæ illarum, certè ad eò illi dolores physici Purgatorii (sumpto etiam simul dolore, quem tunc habent ex dilatione visionis beatae) sunt in longè altiori ordine respectu

nostrarum passionum, ut planè non videntur hæc ullam condignitatem cum illis habere.

Et verò etiam quando dignificantur actiones nostræ pœnales per actus supernaturales, est difficile explicare, quomodo una molestia jejunii, vel genitus aliqui æquare possint in valore intensissimas illas pœnas Purgatorii: multò ergo minùs id poterimus dicere, quando solum dignificantur per actum naturalem. Neque sufficit, quòd ea cessatio pœnæ sit aliquid naturale: non enim omnia naturalia cadunt sub meritum condignum actuum naturalium; alioquin quilibet actus naturalis mereretur qualicumque præmia naturalia, quod manifestè est falsum. Hucusque Arriaga.

Itaque si non omninò necessarium, saltem securius est, opera satisfactoria referre in Deum per actum aliquem supernaturalem; & ab ideo prorsùs omnibus consulendum, & ab omnibus prædicandum, quantum commodè fieri potest, ne forte frustrerentur effectus remissionis pœnarum cum magno suo incommodo. Quod probè intelligens Conc. Trid. sess. 14. c. 8. sic ait: Neque verò sentitur illa via in Ecclesia Dei unquam existimata fuisse ad evadendam imminentem à Domino penam, quam ut hæc pœnitentiæ opera homines, cum vero animi dolore frequentent. Et amabò, quis verus animi dolor, nisi actus supernaturalis Spei vel Charitatis?

Ex quo videtur sequi, majorem bonitatem voluntatis, ex qua procedit castigatio corporis; augere valorem satisfactoris, ita ut plus satisfaciat flagellatio vel elemosyna procedens ex actu Charitatis, quam procedens solum ex actu Spei; procedens ex actu voluntatis honesto ut 8. quam idem opus procedens ex voluntate honesta tantùm ad 4. Ita cum Suario sup. scct. 6. n. 9. docet Lugo disp. 24. n. 33. Probatur, quia opus non satisfactio-
sum ut penale, sed etiam ut honestum, ita ut deficiente honestate, non sit satisfactorium: ergo crescente honestate, crescere etiam debet efficacia ad satisfaciendum, eòdè crescente penaltate, similiter crescat satisfactio.

Nonne Professor Religiosa (teste Doctore Angelico 2. 2. q. 189. a. 3. ad 3.) effert secum expiationem totius pœnæ temporalis debita? Rationabiliter (inquit S. Thomas) dici potest, quòd etiam per ingressum Religionis aliquis conjungatur remissionem omnium peccatorum. Si enim aliquibus elemosynis factis homo potest statim satisfacere de peccatis suis, secundum illud Dan. 4. Peccata tua elemosynis redime; Multo magis in satisfactione pro omnibus peccatis sufficit, quòd aliquis se totaliter divinis obsequiis mancipet per Religionis ingressum, quæ excedit omne genus satisfactoris, etiam publica pœnitentiæ, ut habetur in Decreto 33. q. 2. Admonere. Sicut etiam Helmsium excedit Sacrificium, ut Greg. dicit (Homilia 20. ad me-

à medio) sup-
Patrum, quòd
gionem intran-
si tamen non
pœna, nihilominus
quam peregrinatio
mationem in
à pœna. Hæc

Et verò un-
ligiosa? Non
legitur à Deo
ad causandum
operantis (ut
q. 3. ad finem
actionis; & tu-
tum penaltatis
quia materialis
penaltatis; vi-
vix aut ne vi-
vare Professio-
opus, hic labi-
Quidquid
est eminèd
suprà; item de
muniter dicitur
nium, licet h
sufficiat nobis
gationem nota
mata pio affe-
liter castigare
tatem læsit
laudabilius vu-

57.
Ideo ha-
que naturam
sacramentum

58.
Opus satis-
factorium
debet esse
honestum,
licet deo
ordinari.

Ita videtur
satisferre
qui actus je-
junii, qui im-
probatum

66.
Probitus
de peccatis
et cum esse
carentem in
tempore
ex 1. 2. 10.

59.
Sed hæc fo-

à medio) super Ezechielem. Unde legitur in vitis Patrum, quod eandem gratiam consequuntur Religionem intrantes, quam consequuntur baptizati. Si tamen non absolventur per hoc ab omni reatu peccati, nihilominus ingressus Religionis utilis est, quam peregrinatio terra sancta, quantum ad promotionem in bonum, que praeponderat Absolutioni à pena. Hæc ille.

Et verò unde tanta efficacia Professioni Religiosæ? Non ex opere operato; nulli enim legitur à Deo illud opus elevatum specialiter ad causandum talem effectum. Ergo ex opere operantis (ut docet idem Sanctus 4. dist. 4. q. 3. ad finem) nempe propter excellentiam actionis; & tamen non habet ille actus multum penalitatis formaliter. Dico, Formaliter; quia materialiter seu objective multum habet penalitatis; id est, proferre verba Professionis, vix ut ne vix quidem penale; at verò observare Professionem & reddere vota sua, hoc opus, hic labor est.

Quidquid sit de hoc exemplo, quod non est omnino certum, ut patet ex D. Thom. supra; item de exemplo eleemosynæ, quæ communiter dicitur magis satisfactoria, quam jejunium, licet hoc majorem afferat penalitatem; sufficit nobis quod certum est, scilicet castigationem non placere Deo, nisi ut est informata pio affectu, quo peccator vult se laudabiliter castigare ac placare Deum, cujus auctoritatem la sit per suum peccatum: ergo quod laudabilis vult, eò magis placat.

Cumque nihil laudabile sit, quod non est positum in nostra potestate, ut docet Scotus Quodlib. 18. n. 9. ubi sic ait: De secundo principali dico, quod laudabile & vituperabile, immò generaliter praisabile & punibile, continentur sub hoc communi, quod est impunitabile; & illius communis est una ratio, hæc scilicet, actum esse in libera potestate agentis. Sequitur, inquam, actum satisfactorium debere esse liberum, saltem denominative ab illo pio affectu seu vero animi dolore, à quo elicitur vel imperatur.

Dico; saltem denominative; quia existimant Multi, satisfactionem augeri per opus, aut passionem externam; v. g. actu jejunantem, plus satisfacere, quam volentem jejunare, quamvis in actu interno forent pares. Ratio est: quia valor satisfactionis in hoc fundatur, quod æquum sit non puniri amplius eum, qui se ipsum voluntarie castigavit: jam autem qui actu jejunat, plus se castigat, quia plus mali patitur, quam qui habet solam voluntatem jejunandi, & interim optimis carnibus reficitur integrè in prandio, & in cena. Sanè castigatio magis proprie & principaliter videtur significare externam corporis afflictionem, quam internam voluntatem, quamvis & hæc sit aliqua castigatio, & sine illa externa corporis afflictio non proficit.

Sed hæc sententia non placet Dicastillonis

si enim (inquit disp. 13. n. 79.) qui se non punivit, ideo id non fecit, quia non potuit vel physicè potentia, vel morali; non video cur non etiam æquitas possit, ut non puniatur, qui quantum est ex se, æquè punivit se, aut se punit, quam alter.

Deinde quaerit ab iis Theologis, qui cum Lugone supra n. 74. agnoscunt in eo, qui acceptat flagellam, à Deo immissum, esse æquivalenter causam moralem illius flagelli in conspectu Dei; quia æquitati consonum est, ut qui iudici punienti consentit, nec ullo modo repugnat, mitius puniatur: quaerit (inquam) cur non etiam in hoc casu agnoscant punitionem æquivalentem, eodem modo atque ibi: immò potiori ratione, cum hæc voluntas ex se ipsa nata sit causare castigationem, potius quam illa conformitas cum voluntate iudicis punientis; quæ voluntas tantum abest, ut omnino causaret punitionem illam Dei aut iudicis, cui se humiliter conformat, ut sæpè simul adsit voluntas avertendi flagella, & piè deprecetur, dicens cum tota Ecclesia: Flagella tue iracundie, quæ pro peccatis nostris meremur, averte. Quæ oratio non tollit patientiam, nec absolutam conformitatem cum divina voluntate; alioquin non esset pia oratio, cum tamen ille, qui se flagellare vult aut jejunare, potius petat auxilium ad se puniendum, ut peccatum in ea oratione hebdomadæ secundæ Quadragesimæ, feriæ 5. ubi postulamus, ut simus teinuis & orationibus convenienter intenti. Cur ergo, licet non re ipsa jejunet, non censetur æquivalenter in conspectu Dei jejunans: sicut ille alius, qui licet (ut ait Eminent.) re ipsa non sit causa flagelli, est æquivalenter causa in conspectu Dei? Huculque Dicastillo.

Respondeo: Non minus patitur malum, nec minus punitur, qui patienter tolerat flagella à Deo inflata, quam qui eandem penas spontè suscipit: minus autem malum patitur, qui solùm efficaciter vult jejunare, quam qui actu jejunat. Porro in ordine ad satisfactionem pro peccata temporalia magis attenditur, sicut dicunt illi Theologi cum Lugone, exterior afflictio seu poena, quam interior voluntas. Licet ergo illa patientia æquivaleret in conspectu Dei, proprie dictæ causæ, non sequitur, quod voluntas merè interna æquivaleret externæ afflictioni; quia videlicet proprie dicta causæ, nihil addit penalitatis, secus externa afflictio.

Quamquam existimem (ut infra videbimus) illam patientiam non omnino æquivalere causæ proprie dictæ, id est, penas voluntarie susceptas plus satisfacere, quam flagella à Deo immissa patienter tolerata, cæteris paribus.

Et verò in sententia, quam probabillem diximus Sect. præced. Concl. 4. videlicet actum externum superaddere actui interiori efficaciter aliquam bonitatem, non solùm obje-

Hæc sententia non placet Dicastillo & arguit contra illam.

60. Responsio

61. Cur potius satisfactio creletur peccatum externam,

57. Dico Pro...

58. Opus satisfactorium...

59. Dico; saltem denominative...

59.

meritum, quam meritum ex Lugone.

Etiam, sed etiam formalem, adeoque meritoriam, non est ulla ratio dubitandi, quin etiam superaddat aliquam satisfactionem. Immo tamen meritum non cresceret per actum externum (ut habet communior opinio) equidem (ut dixi) Multi putant crescere satisfactionem : & rationem disparitatis assignat Lugo supra n. 65. nam satisfactionis condignitas desumitur ex æquitate exigente, ut qui se voluntarie castigavit, & passus est laudabiliter poenam, non cogatur iterum pati & torqueri, ne afflictio afflictio superaddatur, ad quod multum facit afflictio & poena te ipsa posita & tolerata. At verò meritum, & ejus condignitas, fundatur in æquitate postulante, quòd bonitas operis præmieretur, ut homines alliciantur ad amorem boni. Si autem ex defectu eventus consecuti bonitas operis minus præmieretur, homines minus allicerentur à præmio proposito ad studium virtutis, timentes, quòd absque sua culpa possent conatus boni fraudari præmio, ob effectum non consecutum. Hæc ille.

62. Contra arch. legit Auctor.

Sed contra : Conatus boni tamen fraudentur præmio, quod correspondet actui exteriori, hæc equidem omni præmio ; sed majori remunerantur, quam affectus inefficaces. Ergo etsi bonitas operis minus præmieretur defectu actus exterioris, non ideo minus deberent homines allici à præmio proposito ad studium virtutis, id est ; ad eliciendum actum efficacem ; sed magis, ut sic possent aliquando consequi utrumque præmium, tam illud, quod est constitutum actui interiori, quam illud, quod superaddit actus exterior ; quippe sine actu interiori efficaci numquam accipiant præmium actus exterioris, qui (ut clarum est) postulat actum internum efficacem. Igitur præmium actus exterioris est incitamentum ; ut si primà vice fuerit impedita efficax voluntas, & ideo caruit illo præmio, iterum refutatur, si fortè secundà aut tertìà vice prædeat in actum exteriorem, & accipiat majus præmium.

63. Objectio.

Putas, quia Deus speciale præmium constituit actui externo martyrii, & specialem effectum externæ susceptioni Sacramentorum, ideo minus homines allici ad voluntatem efficacem martyrii, vel ad voluntatem efficacem suscipiendi Sacramenta ? Immo potius magis alliciuntur ; ut tandem aliquando illud speciale præmium, & specialem effectum consequantur. Si dixeris : meritum unice desumitur ex libertate & honestate operantis ; nam præmium ordinatur directè ad remunerandam ingenuitatem (ut sic dicam) hominis bene operantis, & ad mores illius præmiandos. At verò satisfactio pro poena, præcisè extinguit dolores nobis inferendos, quod fieri potest absque ulla libertate, ut patet à simili in fure, qui contra

suam voluntatem flagellatur aut suspenditur. Respondeo : Fur, qui contra suam voluntatem flagellatur aut suspenditur, non satisfacit, sed satisfacitur : similiter animæ in Purgatorio, etsi alioquin patienter tolerant illas poenas, non satisfaciunt, sed satisfaciuntur ; ac proinde satisfactio pro poena non extinguit dolores nobis inferendos eo præcisè modo, quo satisfactio extinguit illum reatum, sed per modum meriti ; & ideo requirit aliquam libertatem, quam non requirit satisfactio.

Ergo non valet, quod ait Arriaga disp. 21. n. 26. si dolor esset in te tam gravis, quam poena, quæ debebat infligi in Purgatorio, posset satisfacere ad æqualitatem sine ulla omnino libertate, non valet, inquam, nam (ut ait Scotus 4. dist. 15. q. 1. n. 3.) Satisfactio est redditio voluntaria æquivalentis. Alioquin cur non satisfacio per flagella, à Deo inflicta, impatienter tolerata ? Nam & hæc ex parte possunt esse tam gravia, quam poenæ Purgatorii : ergo saltem ex parte satisfacio, quod tamen communiter à Theologis negatur, quamvis admittant satisfactionem ; de quo plura infra.

Quantum ad honestatem operantis, quæ consideratur in merito, veluti major est honestas, saltem extensivè & objectivè, operis interni & externi, quam solius operis interni ; pariformiter major est honestas operantis bonum internum & externum, quam solum bonum internum. Quidni igitur sit etiam majus meritum operis interni & externi, quam solius operis interni ? Loquor de opere externo libero, & non de actu vel eventu necessario, qui non dependet à mea voluntate, ut fiat vel non fiat.

Et ideo impertinens est ad hoc propositum, quod ait Lugo supra n. 64. in fine : Deus non deberet plus præmii illi, qui ex desiderio divinæ gloriæ predicavit, ut multos converteret, quos de factò convertit, cum incremento magno gloriæ divinæ, quam alteri, qui ex æquali affectu, eodem modo predicavit, sine auditorum fructu ; sed tamen quid plus emolumenti ab hujus prædicatione accipit, plus ei deberet debito gratitudinis. Hoc inquam, exemplum me non impugnat, multo minus expugnat : quia non assero meritum novum pro quocumque emolumento, quod Deus accipit ex eventu externo qualicumque, sed ex eventu seu actu externo libero, est tantum libertate participatà : ille autem fructus concionis non est mihi liber, nequidem libertate participatà.

Sanè si in Deo oritur majus debitum ad gratitudinem ex opere externo, etiam non libero ; cur non poterit oriri, immò cur non orietur majus debitum ad præmium ex opere externo, accedente ejus libertate ? Non video satis magnam disparitatem. Nimis clarum est, apud

66. An actus extrinsecus pro augeat satisfacionem.

67. Ut opus extrinsecus pro augeat satisfacionem.

68. Ut opus extrinsecus pro augeat satisfacionem.

69. Ut opus extrinsecus pro augeat satisfacionem.

70. Ut opus extrinsecus pro augeat satisfacionem.

apud hominem habuisset me quem occidisset occidit. Cur ergo non ergo disparitatem ?

Respondeo : consideret per tem honestatem bonitatem ternus augeat externum non per actum externi, disputatione 4.

Quæris à cessarius, sic betatis, & per ita etiam non deo affirmati tamen non condigno, si per consequente voluntate Deo sententiam, constat nos inflicta patient non sunt libertate dunt à voluntate internum Deus luit ea accepta pro poenis Purgatorii, sed inde libera, tamen

Dico itaque satisfacionem cedat ex voluntate sed necesse est saltem virtute Probatur à sit meritum voluntas perfectioris de qua satisfactio meriti ; unde viatoris, horum ralem ; & alii hac conditione voluntatis re admittitur, licet ad satisfactio

Inter hos sect. 6. n. 7. i accidere possit cedentis voluntate duret ; & tamen non duret tamen est, ut modo ex voluntate

apud homines non ita fore puniendum, qui habuisset meram internam voluntatem aliam occidendi, quam si actu externo tenentes occidere, esse motus non fuisset secuta. Cur ergo non idem fieri apud Deum? Quare ergo disparitas inter satisfactionem, & meritum?

Respondeo; quod satisfactio principaliter consideret penalitatem operis, meritum autem honestatem. Hinc si actus externus auget bonitatem seu honestatem, sicuti actus externus auget penalitatem, dicerem per actum externum non minus crescere meritum, quam per actum externum crescat satisfactio. An autem actus externus auget bonitatem actus interni, disputavimus Sect. precedenti Concl. 4.

Quæris à me; an ergo actus externus necessarius, sicut non auget meritum defectu libertatis, & per consequens formalis bonitatis; ita etiam non auget satisfactioem? Respondeo affirmativè: licet enim crescat penalitas, tamen non sola penalitas est satisfactoria de condigno, sed penalitas formaliter honesta, per consequens libera, nisi aliud constet de voluntate Dei; prout (secundum Aliquorum sententiam, de qua infra proprio loco latius) constat nos satisfacere posse per flagella à Deo inflictà patienter tolerata: quæ quidem flagella non sunt libera, ut patet, quia nullatenus procedunt à voluntate ejus, cui à Deo infliguntur; interim Deus in signum sui maximi amoris voluit ea acceptare, ut condignam satisfactionem pro penis Purgatorii, non tamen absque omni libertate, sed ut conjuncta cum patienti, provide libera, tolerantia.

Dico itaque: ut opus externum augeat satisfactionem, non sufficit, quod ipsum procedat ex voluntate bona omnino præterita, sed necesse est ut voluntas illa bona, actu, aut saltem virtute perseveret.

Probatur à simili: quia ut actus externus sit meritorius de condigno, requiritur talis voluntas perseverans; ergo etiam ut sit satisfactorius de condigno. Probatur Consequentia: quia satisfactio de condigno est per modum meriti; unde requiritur statum gratiæ, statum viatoris, honestatem, fortè etiam supernaturalem; & aliunde, nulla est ratio recedendi ab hac conditione. Porro talem perseverantiam voluntatis requiri ad meritum, ab omnibus admittitur, licet Plurimi negent, eam requiri ad satisfactionem.

Inter hos videtur esse Suarez disp. 37. sect. 6. n. 7. ibi: Advertendum verò est..... accidere posse, ut externa actio fiat ex vi præcedentis voluntatis, licet actus interior non duret; & tunc potest durare satisfactio, licet non duret actuale meritum: necessarium tamen est, ut talis satisfactio procedat aliquo modo ex voluntate meritoria. Exemplum fa-

cile esse potest in elemosyna, quæ fit per famulum, vel per legatum. Hæc ille. Ubi videtur agnoscere actualem satisfactionem sine actuali merito.

Et eadem disp. sect. 7. n. 13. Sed quæres (inquit) si necessaria est voluntas, ut hæc passio exterior sit fructuosa; quamdiu durabit hic fructus? An solùm quamdiu durat actus interior voluntatis? Videtur enim hoc sequi ex dictis, quia solùm eo tempore illa passio est voluntaria & libera; quia cum non procedat ab actu voluntatis, sed solùm sit veluti objectum ejus, cessante actu illa passio non erit voluntaria. Et confirmatur: quia aliàs etiam dormiens satisfaceret per injuriam extrinsecus illatam, si habuit priùs animum & voluntatem sustinendi totam illam injuriam; hoc autem non videtur verisimile. In contrarium verò est, quia durum est affirmare eum, qui graves penas patitur, non satisfacere, nisi dum actu acceptat illas penas.

Respondetur, vix posse hoc à nobis judicari, sed divinæ providentiæ & ordinationi esse committendum. Videtur tamen verisimile non esse necessarium, ut interior actus continenter duret physice; sed satis esse, ut moraliter durare censeatur: judicabitur verò durare moraliter, quando & actus cecidit in totam illam passionem, quam homo humano modo sentit & patitur, quamque ex vi illius actus patienter sustinet, nec repugnat aut obmurmurat. Denique quando prior voluntas non est per contrarium actum retractata, & ejus virtus adhuc moraliter durat, ut ex dictis effectibus colligitur. Hucusque Suarius.

Qui, si per virtutem, adhuc moraliter durantem, intelligat voluntatem, virtualiter perseverantem, planè stat pro nostra sententia: & libenter scirem, quare etiam talis voluntas non sufficiat ad continuationem actualis meriti. Istud verisimè dicit, vix posse hoc à nobis judicari, sed divinæ providentiæ & ordinationi esse committendum, de qua utique providentiæ & ordinatione pro una vel altera sententia non satis constat sive ex Scriptura, sive ex Concl. aut SS. PP.

Sane hæud sufficere quemcumque effectum, quovis modo procedentem ex præcedente voluntate, docet idem Auctor disp. 48. sect. 8. n. 12. ibi: Satisfactio requirit opus humanum, per quod fiat, & non sufficit quilibet effectus resultans & procedens quovis modo ex præcedente voluntate. Nam si quis v. g. sumpsit potionem amaram voluntariè in penitentiam vel mortificationem, quamvis postea ob eam causam patiatur gravissimos dolores, si circa illos nullam postea habeat voluntatem, vel si fingamus jam tunc non habere usum rationis, nihil de novo satisfaceret per illos dolores, quia non sunt humani, & quia tunc non est in statu satisfaciendi..... Et similiter si quis

R r r r r

66. An actus externus necessarius non auget satisfactioem

67. Ut opus externum auget satisfactioem non sufficit voluntas bona omnino præterita

68. Ut opus externum auget satisfactioem non sufficit voluntas bona omnino præterita

69. Respondetur

Non sufficit quilibet effectus quovis modo procedens ex præcedente voluntate ex Suariorum

quis vivens præcipit famulo facere eleëmofynam ex suis bonis, si postea, quando famulus illam elargitur, ipse dormit, vel nihil de illa cogitat, nullam novam satisfactionem habebit propter externam largitionem, quia respectu illius jam non est humana actio. Hæc ille.

70. Quæ verba (inquit Lugo disp. 24. n. 47) videntur retractare id, quod superius dixerat. Alii conantur utramque doctrinam conciliare, & dicunt, Suarium hic loqui de illo, qui sumpsit potionem amaram, nullo modo prævidens, & per consequens nullo modo acceptans illos gravissimos dolores, quos postea naturaliter patitur. Alioquin si prævidisset & acceptasset, de novo satisfaceret. Similiter si quis vivens præcipit famulo facere eleëmofynam ex suis bonis, nihil determinando, neque occasionem, neque personam, neque quantitatem &c. sed totum relinquendo determinationi famuli; si postea, quando famulus illam elargitur, ipse dormit, nullam novam satisfactionem habebit; secus, si ipse dominus determinasset occasionem, personam, quantitatem &c. Et de priori (inquit) casu loquitur Suarius hic, superius autem de casu posteriori.

71. Quidquid sit de mente Suarii, quæ obscura est, clarissime docet Lugo supra n. 48. non requiri permanentiam voluntatis ad augmentum novum satisfactionis, quamdiu homo ex voluntate laudabili præcedente patitur de novo. Et probat: quia actus externus quamvis non addat novam libertatem, addit tamen novam satisfactionem ex hoc præcisè, quod sit effectus voluntatis liberæ. Ergo similiter tempore sequenti ob eandem rationem addet novam satisfactionem: quod enim sit effectus voluntatis liberæ præsentis vel præteritæ, quid refert?

Respondetur: Effectus voluntatis liberæ præsentis, & ipse liber est denominativè, siue libertate participat; secus effectus voluntatis omnino præteritæ. Nonne multum refert ad actionem sacramentalem, quod sit effectus voluntatis liberæ præsentis? Nemo dubitat: quippe ablutio, quæ est effectus voluntatis præteritæ, non est sacramentalis, quia non est actio humana. Ergo similiter castigatio, quæ est effectus voluntatis præteritæ, non est satisfactoria de novo, quia non est castigatio humana, quidquid dicat Eminent. supra n. 50. ubi probat esse castigationem humanam: nam (inquit) actus dicitur humanus, qui ut procedit ab homine, procedit ab illo cum advertentia & ratione, licet ipsius passionis tempore non sit fortassis talis advertentia; procedit enim ab homine, prout prius operans cum advertentia applicuit causas, ex quibus tunc consequitur passio: ergo est verè castigatio humana.

72. Respondetur: ille solus actus dicitur humanus, qui procedit ab homine cum advertentia & ratione; sed castigatio, v. g. in somno, non

procedit ab homine cum advertentia & ratione, quia in somno non est advertentia & ratio: ergo non est verè castigatio humana; sicut non est verè ablutio humana, quæ præviis fuit in somno, & intentata; sed effectus actionis humane; veluti mors, quæ sequitur ex lethali vulnere, non est actio humana, sed effectus actionis humane.

Fateor (inquit Card. supra n. 52.) passio nem tempore somni non esse humanam, sed terminum seu effectum actionis humane præcedentis: dico tamen non solum satisfieri per actionem humanam, sed etiam per effectum illius, quia ex actione humana præterita, & hoc effectu non humano, postea consequente, constat castigatio humana.

Respondetur: est manifesta petitio principis, hoc enim est quod queritur, an satisfiat per effectum actionis humane; & an ex actione humane præterita, solum habitualiter existente, & effectu necessario seu non humano, constet una castigatio humana. Hoc ergo probandum est, & non supponendum.

Probo, inquis: quia ferè numquam castigatio externa procedit à voluntate præsentis, prout præsentis nunc, sed prout præcedit ante nam manus elevata & flagellum vibratum accepto impetu percussit independentem in ictu à voluntate præsentis, sed dependenter à voluntate præterita, à qua accepit illum impetum; & tamen homo satisfacit non solum per elevationem brachii & flagellum vibratum, sed etiam per dolorem ejusque sensum, qui postea consequitur; alioquin si carnem non percuteret, sed pavimentum ex errore, non minus satisfaceret.

Respondetur: satisficit per dolorem, ejusque sensum, qui postea consequitur, si patienter toleret; aliàs non: adeoque, seclusa illà tolerantia, ex errore percussens pavimentum non minus satisfaceret. Nec dixeris: sufficit, quod voluerit antea patienter tolerare, est quando dolorem sentit, nullum actum voluntatis elicit; hoc enim est quod queritur, & tanto fundamento negatur, quanto asseritur.

Dices cum Arriaga disp. 21. n. 33. Illi dolores tunc sunt penales, & simul informantur moraliter eà volitione honestà, quæ fuerit acceptati: hæc enim dignificatio non exigit actualem influxum, uti manifestè patet in penis immixtis à Deo, de quibus ex Conc. est certum, esse satisfactorias; & tamen ibi nullus est verus & proprius influxus alicujus volitionis acceptantis in eas penales: & ex hoc capite rejicitur efficaciter Suarez, quia illa perseverantia actus non videtur necessaria alia de causa, quam ad influendum; ad hoc autem (ut ostensum est) non requiritur: ergo &c.

Respondetur: Ut hæc dignificatio non exigeret actualem influxum per modum causæ, equidem

70. An Suarez hic revocat quod prius dixerat. Lugo.

71. Lugo docet non requiri permanentiam voluntatis, & probat.

Respondetur ad probationem.

72. Quid requiritur ut actus aliquis

equidem ad stentiam per constat ex Co latenus sunt rata; ergo non objecti, dum patiens tolerantia, adæquationem & rationem patientem poro somni capax? Et dicitur toleranter tolerabat; quis fuit si in vigilia il

Nonne mpositio? Nimis est Christus Ibi sunt, qui verbum: & hcredunt, & n. v. 15. ait: Qui in corde boni, & fructu

73. Merito ergo num proponitur tolerandi flagrantiam? Ibi sunt, qui verbum: & hcredunt, & n. v. 15. ait: Qui in corde boni, & fructu

Ex quo incilio aut ve aliquod incor tisfacere per de condigno passio seu dolerius à voluntatur se volu

76. Dices: C dormiat, quæ cetur verè h humana. Ita

Respondetur eum, qui mo jus actione d agere, qui vo generare, qu utero; & illa agentis valde potest cause i Possit jam esse dedit; & tamen nunc, quæ nunc actu peccatis est person

equidem ad minus postulat actualement coexistentiam per modum actus & objecti; nam (ut constat ex Concl.) poenae infligtae à Deo nullatenus sunt satisfactoriae, nisi patienter tolerata; ergo non nisi actu volitae per modum objecti, dum immituntur: hoc enim sonat patientia tolerantia, quae est actus virtutis patientiae, adeoque postulat actualement advertentiam & rationem. Quis enim dixerit hominem patientem, quia non obmurmurat tempore somni, quando obmurmurationis est incapax? Eisdem enim ante somnum voluerit patienter tolerare, quando nondum dolores sentiebat; quis scit, an illa voluntas permansisset, si in vigilia illos dolores sensisset?

Nonne multi facile resiliunt à bono proposito? Nimis multi, & nimis facile. Tertius est Christus Luc. 8. v. 13. Nam qui supra petram, hi sunt, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: & hi radices non habent, quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Et v. 15. ait: Quod autem in terram bonam, hi sunt, qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.

Merito ergo Deus exigit non solum bonum propositum seu voluntatem patientem tolerandi flagella infligenda, sed patientem tolerantiam in ipsa infligitione flagellorum; qualis tolerantia non est in somno, aut aliàs quando homo non est compos rationis, ut omnes fateri debent: non est (inquam) patientia virtus, qualem Deus merito requirit, ut homo peccator, per flagella infligta à Deo, valeat satisfacere pro poenis Purgatorii; satisfacere, dico, de condigno ex opere operantis.

Ex quo infero; si quis velit dormire cum elicio aut vestitus, dum dormit, etsi patiatur aliquod incommodum vel dolorem, non satisfacere per illud incommodum vel dolorem de condigno ex opere operantis; quia tunc illa passio seu dolor non est sufficienter voluntarius à voluntate illa praecedente, ut homo dicatur se voluntarie & laudabiliter castigasse.

Dices: Qui venenum tribuit Petro, licet dormiat, quando Petrus illud bibit, adhuc dicitur verè homicida; & illa occisio erit actio humana. Ita Lugo supra n. 50.

Respondet ex eod. Auctore disp. 16. n. 45. eum, qui moritur, nunc occidit à veneno, à cuius actione denominatur etiam aliquo modo agere, qui venenum dedit: sicut pater dicitur generare, quando à semine factus animatur in utero; illa tamen est denominatio quaedam agentis valde impropria, & quae competere potest causae jam non exsistenti, ut constat, cum possit jam esse mortuus antea, qui venenum dedit; & tamen diceretur nunc agere per venenum, quod dedit; non verò diceretur nunc actu peccare; quia denominatio peccantis est personalis, nec potest fieri per alium.

Quare licet aliquo modo dicatur causa praeterita agere nunc per alium, non tamen dicitur peccare nunc; quia peccare est fundare in se vituperabilitatem, sicut honestè agere est fundare in se laudabilitatem: repugnat autem fundare propriam laudabilitatem, aut vituperabilitatem nunc propter id, quod alius facit; nam tota laudabilitas, & vituperabilitas, fundata jam est in mea actione praeterita. Hucusque Cardinalis.

Quomodo ergo illa occisio est actio humana? Nonne actio humana fundat propriam laudabilitatem, vel vituperabilitatem? Non est dubium. Igitur talis occisio non est actio humana, sed effectus actionis humanae praeteritae. Ergo similiter passio incommodi vel doloris tempore somni, procedens ex voluntate libera & honesta praecedente, omnino praeterita, non est sufficienter voluntaria & humana, ut homo dicatur voluntarie & laudabiliter se castigare pro tali tempore.

Si inferas: Ergo cui à Confessorio imponitur, quod una nocte humi cubet, etsi ita dormiens statim ab aliis super lectulo molli collocetur, verè satisfacit praecipito Confessorii, nec teneatur alià nocte humi cubare, quoniam illa secunda cubatio ad nihil proderit ex opere operato; non potest enim elevari ad satisfaciendum ex opere operato, quod ex se non est aptum ad satisfaciendum ex opere operantis.

Responderi posset concedendo totum; quia materia praecipiti est actus humanus, cubatio autem tempore somni non est humana; ergo illa non praecipitur: proinde sufficit, quod poenitens se voluntarie humi collocet; ille quippe actus satisfactorius est & meritorius. Unde si collocatus ab aliis super lectulo molli, medià nocte expergeret, teneretur rursus se collocare humi, quia haec iterata collocatio est libera, adeoque materia praecipiti.

Repondetur II. Teneatur alià nocte humi cubare, haud equidem ut illo tempore, quo dormit & sopitus humi cubat, satisfaciat, sed ut maceret & affligat corpus, & minus rebelle reddat spiritui; id enim potest intendere Confessorius, ut affligatur per talem macerationem quae postea in vigilia manet & durat, adeoque servit ad novae vitae custodiam & infirmitatis medicamentum, nec non ad praeteritorum peccatorum vindictam & castigacionem. Ad hanc autem macerationem non est medium (saltem tale ac tantum, quantum intendebat Confessorius) solum se posuisse humi, & statim in molli lectulo dormivisse; sed medium est, de facto ibi jacuisse.

Indè enim manet, aut posset pro toto die manere corpus afflictum (ut experientia docet) etiam si quando dormit nihil molestiae sensisset. Sicut cui praecipitur jejunare, & interim per multas horas dormit, illud jejunium, etiam si interim

R r r r z interim

Actio humana fundat propriam laudabilitatem.

77. Objectis.

Dilutus prima

78. Dilutus secundus

Lug.

75.

76. Objectis.

Solvitur.

entia

m advertentia & ratio... a est advertentia & ratio... castigatio humana;... humana, quae praesens... sed effectus actio... quae sequitur ex... actio humana, sed... d. supra n. 53.) passio... non esse humanam, sed... actionis humanae pro... non solum satisfieri per... sed etiam per effectum... humana praeterita, &... o. postea consequente... mana. manifestata petio principii... virtutis, an satisfiat per... humana, & an ex actione... habitualiter existens... se a non humano, com... umana. Hoc ergo pro... ponendum. ia ferè numquam calli... à voluntate praesens... ed prout praesens... flagellum vibratum... independenter in ipso... nti, sed dependenter... qua accepit illum im... no satisfacit non solum... ii & flagellum vibra... dolorem ejusque lenium... alioquin si carnem non... mentum ex errore, non... cit per dolorem, ejus... à consequitur, si pa... non: adeoque, lectulo... re percussus pavimen... eret. Nec dixeris: sub... terea patienter tolerare... sentiri, nullum actum... enim est quod quere... mento negatur, quanto... isp. 21. n. 33. Illi do... & simul informantur... honesta, quae fuerit ac... significatio non exigit... manifestè patet in poe... de quibus ex Concl. est... as; & tamen ibi nullus... fluxus alicujus volun... occasionalitates: & ex hoc... Suarez, quia illa per... idetur necessaria alia de... tum; ad hoc autem (ut... iriunt: ergo &c. de dignificatio non exi... n per modum causae, equidem

interim pro tempore quo dormit, non fit afflictio sensibilis, nec molesta abstinencia, manet postea caro macerata & aptior ut serviat spiritui, & non tam facile rebellet. Ita Dicalillo disp. 13. n. 95.

79. Itaque propter hoc argumentum Lugonis nequaquam recedendum arbitror à sententia suprà relata, videlicet: Ad hoc ut opus externum superaddat satisfactionem condignam ex opere operantis, requiritur permanentia voluntatis liberæ, saltem virtualis, seu talis, quæ requiritur, ut opus externum verè sit honestum, & meritum de condigno. Ideoque assero, nec dormientem, nec amentem posse satisfacere de condigno ex opere operantis: ac proinde dominum, qui præcipit famulo facere eleemolynam, etiam determinando personam, quantitatem &c. si postea, quando famulus eam elargitur, ipse dormiat, nullam novam satisfactionem habere propter externam largitionem, nisi de novo eam acceptet; quia alioquin respectu ipsius non est humana actio; per consequens non est actio verè honesta, aut meritoria de condigno, ergo nec satisfactoria de condigno.

80. Dices: Possum contrahere Matrimonium per Procuratorem, est ego dormiam; cur ergo similiter non possum satisfacere per famulum largientem eleemolynam?

81. Respondeo, & quæro; cur similiter non possum mereri de condigno per famulum? Quam tu assignaveris rationem disparitatis inter contractum Matrimonii, & meritum de condigno, eandem ego assigno inter contractum Matrimonii, & satisfactionem de condigno. Et, amabo, quæ illa? Quia (inquis) meritum est actio personalis; sicut contractus, qui secundum omnia jura potest fieri per se, vel per alium. Optima responsio & disparitas; sed quæ pariter militat pro satisfactione de condigno, utpote quæ non minus sit actio personalis, quam meritum de condigno.

82. Alioquin etiam dominus, qui mandavit dari eleemolynam, moretur antequam famulus eam det, in Purgatorio satisfaceret de condigno; quod licet neget Lugo suprà n. 52. quia (inquit) in Purgatorio non habet jam statum viatoris, qui requiritur ad merendum & satisfaciendum; equidem Arriaga torum admittit: quia (inquit suprà n. 39.) licet anima in Purgatorio existens, sit incapax satisfactionis, per novum actum tunc elicium; non tamen ullo modo ostenditur, cur non satisfaciatur per actum jam antea mandatum, & qui oritur ab ea voluntate, non minus quam oriretur si dormiret idem dominus: aliunde autem status dormientis in se est tam incapax satisfactionis, quam status Purgatorii, quia satisfactio includit actionem liberam; hujus autem tam non est capax ille qui dormit, quam Purgatorii animæ sint incapaces propriæ ac rigorosæ

satisfactionis. Cur ergo eo modo, quo dormiens satisfacit, non dicemus posse satisfacere Purgatorii animas? Et verò videtur id esse maxime juxta sensum fidelium, qui docet per illum elargitionem actualem eleemolynæ, quam defunctus præcipit, illum satisfacere. Ita Arriaga.

83. Respondeo: Gravis id dicitur; ubi enim extat ille sensus fidelium, ubi illa doctrina? An forte colligitur ex ipso præcepto? Hæc mens præcipientis potest esse, & communiter est, satisfacere per bonam illam voluntatem, & invitare pauperes ad orandum pro anima defuncti, ut illis orationibus, imò & ipsa elargitione eleemolynæ; in statu, in quo non potest ipse satisfacere, per modum suffragii adjuvetur, & à penis Purgatorii liberetur.

84. Cur enim Episcopi (inquit Trident. sess. 25. in Decreto de Purgatorio) ut fideliū votorum suffragia, Missarum scilicet Sacrificia, orationes, eleemolynæ, aliq̃ pietatis opera, quæ à fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri consueverunt, faciendum Ecclesiæ instituta piè & devotè fiant, & quæ pro illis ex testatorum fundationibus, vel alia ratione debentur; non perfunctoriè, sed à Sacerdotibus & Ecclesiæ ministris, & aliis qui hoc præstare tenentur, diligenter & accuratè persolvant. Ubi nulla mentio propriè dictæ ac rigorosæ satisfactionis de condigno ex opere operantis mirum profectò, si ille est sensus fidelium, & vera doctrina.

85. Itaque probabilissimum existimo cum Suariorio disp. 48. sect. 8. n. 18. in hujusmodi actibus totam satisfactionem esse positam in actu volendi ac præcipiendi tale opus; postea verò ex vi solius externi effectus nihil satisfactionis addi per se loquendo & ex opere operantis, respectu mandantis: Possunt autem talia opera prodesse primò per accidens seu remotè, quatenus is, qui eleemolynam recipit, extertur ad orandum vel satisfaciendum profuncto, qui dare præcepit; ad quod etiam ex gratitudine tenetur: & interdum potest esse major obligatio, si sub ea conditione & quasi pacto eleemolynam reciperet; quamquam illa obligatio nunquam esse videatur ad modum operis, scilicet ut fiat in gratia, sed tantùm ad substantiam talis operis, orationis, vel similis quod est signum hæc opera non præcipi, ut satisfactoria formaliter, sed tantùm, ut impetratoria.

86. Unde etiam verisimile est, talia opera facta ex præcepto alterius, conferre aliquid ad impetrationem; quia non tantùm bona opera, sed etiam effectus bonorum operum possunt movere Deum ad exaudiendas facilius orationes, & aliquod beneficium ex misericordia præstandum, quamvis ad præmium justitiæ valere non possint. Atque ob has causas nocumentum inferunt defuncto; qui eorum pia legata implere omitunt aut differunt. Hæc utque Suarius.

Merito

87. Merito igitur celestis, qui prout decernit & refertur Qui oblationes fructu demerendi: quantum certum est hæc & fideles de meritudine, & cessariâ sustentitudinem videntur in gratiam ex opere nec ullum a infinuavit.

88. Quapropter quam ex mandare in electione finet pauperem lem satisfactio digno habebuntiam. Numquam Existimat famulo dare mulus apud pauperes infirmum eum homo esset respon quia ille remissit adhuc dat quid factum pecuniam; & tiuntur illi; destinatum illud libenter fuit de toleranda electione; sed permissit dare fuisset pecuniam dare, & non certum est nem, quæ dandi eleemolynæ & 43.

89. Verum contentia pecuniam æque penalem molynam partia illa sit substantiam nus sit habitus

90. Quidquid Aliis ulterius Concl. quæ lyna, quæ functi, sit tregro cessarum? Res tunc aufertur functorum

91. Quomodo eleemolynæ que fit post mortem fructu ex Amaga.

BUSCO

84. Merito igitur infideles ejiciuntur ab Ec-
clesiis, qui defunctorum oblationes retinent,
prout decernitur in Conc. Valensi 1. c. 4.
(& refertur 13. q. 2. c. 10.) hisce verbis :
Qui oblationes defunctorum retinent, & Ecclesiis
tradere demorantur, ut infideles sunt ab Ecclesia ab-
jiciendi : quia usque ad inanitionem Fidei pervenire
certum est hanc pietatis divina exacerbationem ; quia
& fideles de corpore recedentes votorum suorum ple-
nitudine, & pauperes consolatu alimonie, & ne-
cessaria sustentatione fraudantur. Porro hanc ple-
nitudinem votorum esse satisfactionem condi-
gnam ex opere operantis, nec hoc Concilium,
nec ullum aliud usquam docuit, aut verbulo
insinavit.

Quapropter seu famulus retineat pecuniam,
quam ex mandato domini jam defuncti debet
dare in elemosynam, seu actu det, vel ip-
sime pauperes inficio famulo furentur ; aqua-
lem satisfactionem ex opere operantis de con-
digno habebit dominus secundum hanc senten-
tiam. Numquid etiam in sententia Arriaga ?
Existimat hic Auctor, si dominus mandet
famulo dare pecuniam in elemosynam, & fa-
mulus apud eam retineat, aut illam ipsimet
pauperes inficio famulo furentur, non habitu-
rum cum hominem satisfactionem illam, quae
esset responsura actuali elemosynae. Probat :
quia ille re ipsa non fecit elemosynam, nec
amisit adhuc dominium rei ; si enim deprehen-
dat quid factum sit, potest jure repetere eam
pecuniam ; & licet passus sit damnum, uti pa-
tiuntur illi, à quibus sur accipit pecuniam non
dedinatam in elemosynam ; haud equidem
illud libenter acceptavit, quia prior volitio non
fuit de tolerando patienter tali furto, sed de
danda elemosyna. Ergo ille nondum satisfacit ;
sed perinde se habet, ac si antequam vo-
lisset dare elemosynam, aliquis ei furatus
fuisse pecuniam, ipse vero inficius vellet eam
dare, & non inveniret unde daret : quo casu
certum est, cum non habiturum satisfactio-
nem, quae provenire possit ab actione illa
dandi elemosynam. Ita Arriaga supra n. 42.
& 43.

Verum enimvero cum in utroque casu caren-
tia pecuniae quoad substantiam eadem sit,
& quae poenalis, si per furtum, si per elem-
osynam procurata, & in utroque casu caren-
tia illa sit voluntaria, seu potius volita quoad
substantiam ; quidni in utroque casu domi-
nus sit habiturus satisfactionem ?
Quidquid sit de hac re, quam relinquimus
Aliis ulterius disputandam ; pro fine hujus
Concl. quæ ab Arriaga, quomodo elem-
osyna, quæ sit post mortem ab hæredibus de-
functi, sit defuncto poenalis, cum jam ex in-
tegro cessaverit dominium illarum pecunia-
rum ? Respondet hic Auctor ; quarens ea
tunc auferunt hæredibus, quibus animæ de-
functorum specialiter etiam tunc afficiuntur,

maximè si filii & consanguinei illi sint ; uti
etiam censentur in filiis vivere, ita quæcum-
que ab hæredibus auferuntur, possunt judicari
poenalia illis. Et verò ea de causa laudantur
illi, qui in morte præcipiunt fieri has elem-
osynas ; quia quidquid in causas pias legant,
auferunt à suis, ideoque quodammodo cen-
sentur eas auferre à seipsis. Hec ille n. 41.

Sed contra : Quid si ergo pater obligasset
filios ad jejunium ; putas, quia pater delun-
ctus per jejunium filii satisfaceret ex opere
operantis de condigno ? Etenim illud jeju-
nium eodem modo est voluntarium seu voli-
tum, quo modo est voluntaria seu volita
elemosyna ; & eodem modo est poenale ac
difficile. Quod probò : nam ideo poenalis ac
difficilis est illa elemosyna patri post mor-
tem, quia (inquit Arriaga supra) post mor-
tem se privat illis bonis, dum filios ; in qui-
bus ipse moraliter manet ; illis privat. Ergo
similiter illud jejunium erit difficile patri post
mortem, dum filios, in quibus ipse moraliter
manet, privat comestione carniùm & secundà
refectione. Quæ enim ratio disparitatis ? Eam
expectabà Doctores ; interea dico :

CONCLUSIO V.

Opus satisfactorium regulariter
debet esse poenale. Potest esse
merè internum.

Ita expressis verbis docet Scotus 4. dist. 15.
q. 1. n. 8. De tertia dico, quòd satisfactio in isto
intellectu magis consistit in actibus poenalibus, vel
passionibus voluntariis, quam in aliis actibus bonis
non poenalibus, licet quandoque possit per aliquem
actum bonum non poenalem satisfieri ; quia bene
potest Deus actum magnum Charitatis acceptare pro
punitioe debita uni culpa : licet enim non sit propria
punitio, est tamen maius bonum, & magis Deo
reddens honorem, quàm illa, quæ esset propria illius
punitio. Sed regulariter sicut culpa ordinatur per poe-
nam, & non per aliquod aliud magis bonum, quàm
sit culpa ; ita satisfactio isto modo dicta consistit in
actibus vel passionibus habentibus rationem poenæ.

Probat ex D. Augustino (vel quicumque
est Auctor) lib. de vera & falsa Poenit. c. 15.
in fine : Sunt digni fructus virtutum, qui non sus-
cipiunt Poenitentibus : poenitentia enim graviores ex-
postulat, ut sic pacetur Ecclesia, ut pacata dolore &
gemitibus, mortuis imperet vitam.

Quæris à Doctore subtili, quæ sint illa
opera poenalia strictè dicta, quæ regulariter
requiruntur ? Respondet : Isti actus poenales, vel
passiones voluntarie in genere, reducuntur ad actum
interiorem displicentia vel passionem tristitia, & ad
actum exteriorem confitentis proprium peccatum,
quod est valde poenale ; vel passionem concomitantem,

RRR 3 scilicet

84. Quia si pecunia data in elemosynam furo auteratur.

88. Quomodo elemosyna que sit post mortem sit poenalis defuncto ex Arriaga.

87. Conclusio Scoti.

Probat ex D. August.

88. Quæ sint opera poenalia regulariter requiruntur.